

Харківський національний медичний університет

Наукова бібліотека

Спогади, обпалені ядерною трагедією...

35 років від Дня Чорнобильської трагедії

Медико-екологічні та соціальні наслідки Чорнобильської катастрофи

616.073.1

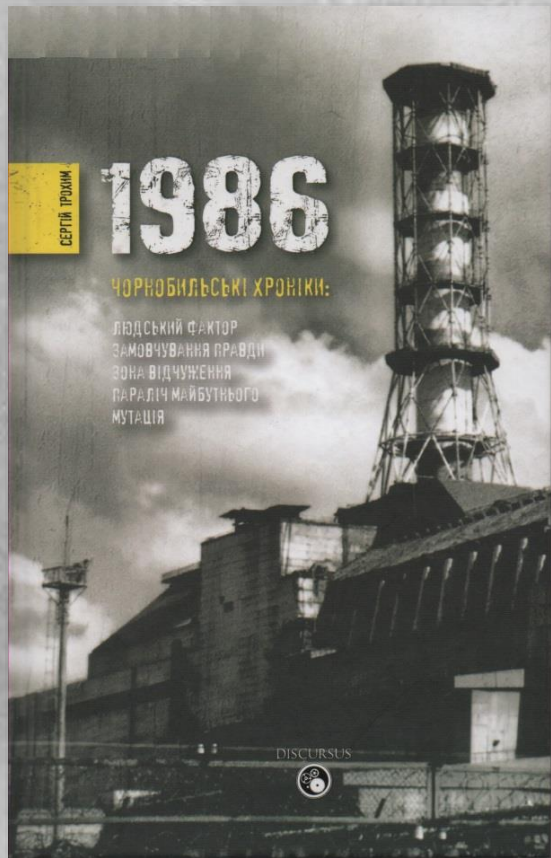
Й

Імення зорі Чорнобиль : фотоальбом / ред.- укл. М. Лябах ; фото В. Зуфарова [та ін.]. – Чорнобиль : Чорнобильінтерінформ, 1996. – 233 с.

Видання – своєрідний фоторепортаж від моменту скликання наради щодо аварії на Чорнобильській атомній електростанції. Ця подія стала межею між спокійним життям містян у Прип'яті та співробітників ЧАЕС та катастрофічними наслідками світового масштабу, які торкнулися декількох поколінь через десятиліття.

У фотоальбомі подано кадри ліквідації наслідків аварії, стан будівель і навколишнього середовища до і після катастрофи і як доповнення, репродукції творів мистецтва, на створення яких надихнула моторошна сторінка в нашій історії.

94(477)“1922/1991”

Т

Трохим С. 1986. Чорнобильські хроніки: людський фактор, замовчування правди, зона відчуження, параліч майбутнього, мутація / С. Трохим. – Івано-Франківськ : Discursus, 2016. – 224 с.

Під час створення книги використано матеріали музею Національної телерадіокомпанії України. Представлені джерела розкривають через об'єктиви телекамер українських журналістів події, що дійсно відбувалися у зоні відчуження. Упорядник видання акцентує увагу на фактах з історії трагедії Чорнобиля,

доводить масштабність катастрофи, що стала безповоротною подією в історії країн СНГ. Аварію на Чорнобильській атомній електростанції іменують у літературі як Зоря Полину – прикінцевий акорд у сумному фіналі...

31.4(4Укр)

Б

Біль і тривоги Чорнобиля / упоряд. Ю. В. Сафонов. – Київ : Київська правда, 2006. – 288 с.

Збірка є колективним проектом-розповіддю про найбільшу техногенну катастрофу в історії людства! Представники авторського колективу – безпосередні свідки й учасники ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС. У своїх роботах вони діляться спогадами про тривожні днини для України та світу, розмірковуючи над долею чорнобильців і проблемами зони

відчуження. Реальні історії очевидців доповнені фотокадрами подолання наслідків катастрофи у ретроспективі й сьогоденні.

61 (09)

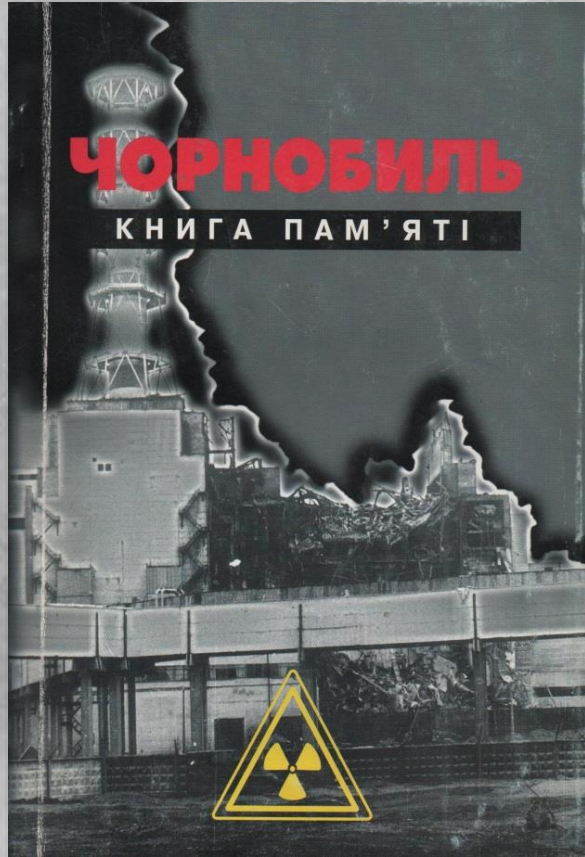
Т

Тарутин И. Г. Чернобыльские при-видения / И. Г. Тарутин. – Минск, 1999. – 98 с.

Спогади очевидця подій ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській атомній електростанції Ігоря Германовича Тарутіна. Автор брав активну участь у відновленні медико-екологічної ситуації у Республіці Білорусія. Вчений з великим досвідом у складі експертної групи фахівців багато років займався розробкою нових методів променевої терапії

онкологічних хворих. За час проведення лабораторних досліджень з питань медичної радіології в думках І. Тарутін повертався до тих подій – вийшла збірка заміток, що за своєю специфікою нагадує щоденник.

616.073.1

Ч

Чорнобиль. Книга пам'яті померлих та загиблих внаслідок Чорнобильської катастрофи ліквідаторів, евакуйованих і переселенців, які мешкали в Харківській області / уклад. О. М. Дорожко, О. М. Мельник, Н. П. Неонета [та ін]. – Харків : Оригінал, 1997. – 320 с.

Зібрання даних про жертв чорнобильської катастрофи, які подано на знак вшанування їх пам'яті та вкладу ліквідаторів Харківської області. Перша частина «Книги пам'яті» – імена тих, чий статус підтверджено документально. До другої частини увійшов список тих жертв, хто ще чекав підтвердження свого статусу.

Видання доповнено віршами з поетичної збірки «Быль и боль», що була упорядкована В. Болотним під час його перебування у Чорнобилі у 1986 р., та віршами В. Шовкошитного зі збірки «Жорстоке свято».

«...Усього від аварії на Чорнобильській АЕС постраждало 3200000 чоловік, у тому числі 350000 учасників ліквідації аварії та її наслідків. 168000 потерпілих померло після аварії (в 4229 випадках установлений причинний зв'язок з аварією). Жити на території, враженій чорнобильським лихом, з якої евакуйовано все населення, що перевищує 1000 квадратних кілометрів (це райони України, Білорусії, які лежали близько біля Чорнобиля й були дуже забруднені радіонуклідами), не можна буде ще й через 300-400 років...»

ЧОРНОБИЛЬ

Зона
відчуження

616.073.1(082)

Ч

Чорнобиль. Зона відчуження : збірник наукових праць / Національна академія наук України ; ред. В. Г. Бар'яхтар [та ін.]. – Київ : Наукова думка, 2001. – 548 с.

Подано об'єктивний і неупереджений аналіз досліджень щодо проблематики наслідків Чорнобильської катастрофи та її впливу на людський організм й навколишнє середовище у зоні відчуження. Наведено результати оригінальних досліджень у сфері радіоекології, радіаційної медицини та радіобіології, які проведені фахівцями впродовж 15 років. Узагальнено дані про стан і характер забруднення ґрунтів, води і рослинності, міграції радіонуклідів, формування доз

опромінення тощо.

Встановлено радіогенні ушкодження та зміни структур, метаболізму та функцій важливих систем організму в цілому, на основі чого пояснюється негативний вплив наслідків аварії на людину.

616.073.1

М

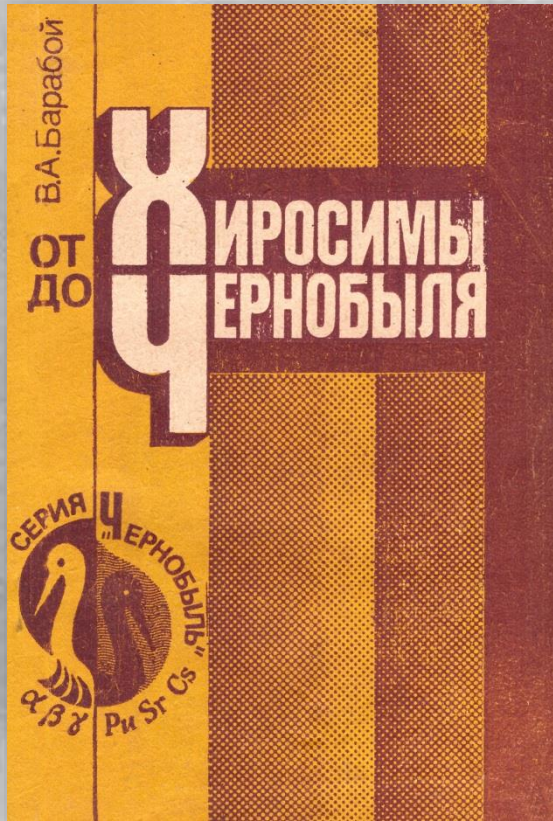
Медичні наслідки аварії на Чорнобильській атомній електростанції / Міністерство України з надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Науковий центр радіаційної медицини АМН України : ред. : О. Ф. Возіанов, В. Г. Бебешко, Д. А. Базика. – Київ : ДІА, 2007. – 800 с.

У монографії подано результати 20-річних досліджень щодо медичних наслідків Чорнобильської катастрофи.

Дані систематизовано за дозиметричними, епідеміологічними, клінічними та радіобіологічними критеріями, щоб показати масштабність змін у соціально-демографічних сферах суспільства на уражених радіацією територіях.

Особливу увагу приділено деформації демографічної поведінки представників багатьох сімей через негативні чинники погіршення стану здоров'я населення в цілому, що впливає на тривалість і якість життя кожного постраждалого внаслідок Чорнобильської катастрофи.

616.073.1

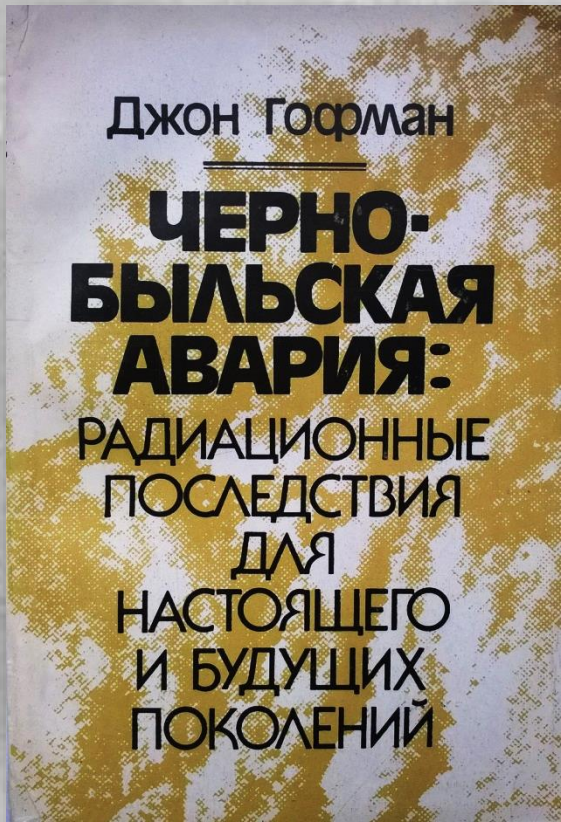
Б

Барабой В. А. От Хиросимы до Чернобыля / В. А. Барабой. – Киев : Наукова думка, 1991. – 128 с.

У виданні подано основні тези щодо досягнень радіобіології й розкрито основні закономірності дії іонізуючої радіації на клітину і організм – генетичні наслідки опромінення, особливості дії радіації у малих дозах та механізми захисту від променевого ураження. На прикладі двох радіаційних трагедій ХХ ст. – ядерного бомбардування Хіросіми і Нагасакі та аварії на Чорнобильській

АЕС – наведено основні ризики, що пов'язані з тривалим впливом на людей іонізуючої радіації і радіонуклідів у малих дозах опромінення, які знаходяться у продуктах і навколишньому середовищі.

616.073.1

Г

Гофман Д. Чернобыльская авария: радиационные последствия для настоящего и будущих поколений / Д. Гофман ; пер. с англ. : Э. И. Волмянского, О. А. Волмянской ; худож. В. П. Мастеров. – Минск : Вышэйшая школа, 1994. – 574 с.

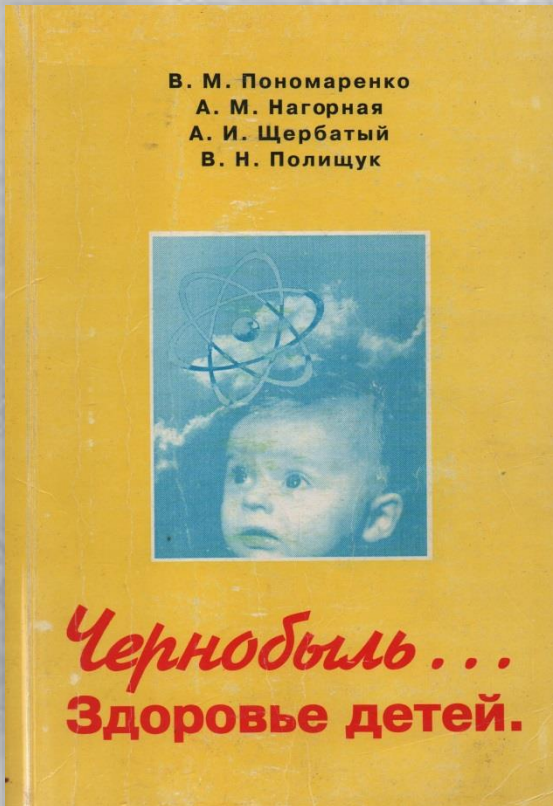
У виданні наведено аналіз радіаційних наслідків аварії і представлено методики персонального оцінювання ризику в залежності від дози отриманого опромінення.

Розглянуто медико-біологічні аспекти дії іонізуючого

випромінення на організм людини.

Наочно показано як навіть низькі дози опромінення можуть стати причиною вроджених дефектів і генетичних хвороб.

616.073.1-053

Ч

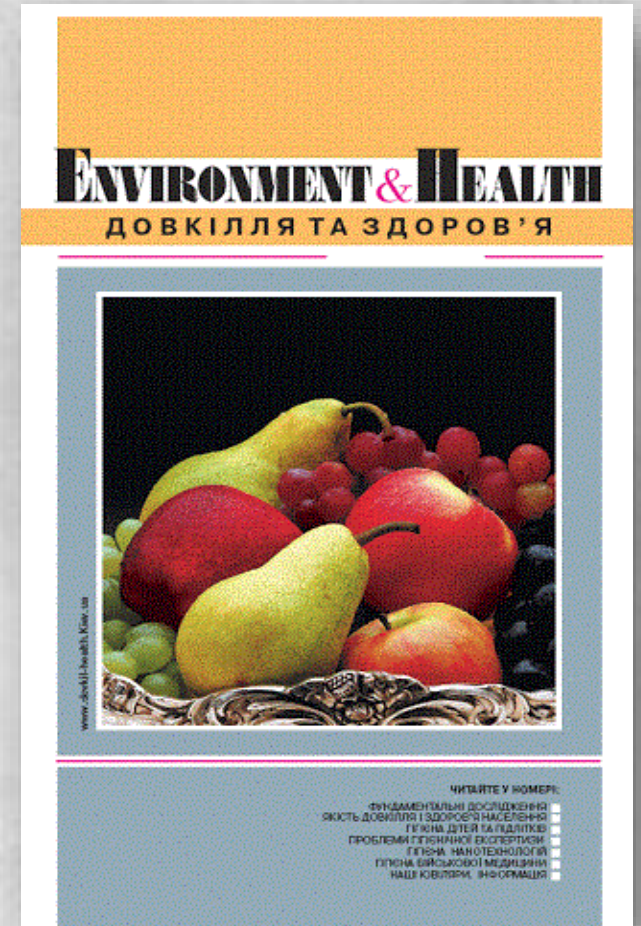
Чернобыль... Здоровье детей / В. М. Пономоренко, А. М. Нагорная, А. И. Щербатый, В. Н. Полищук. – Киев : Украинские информационные системы, 1996. – 253 с.

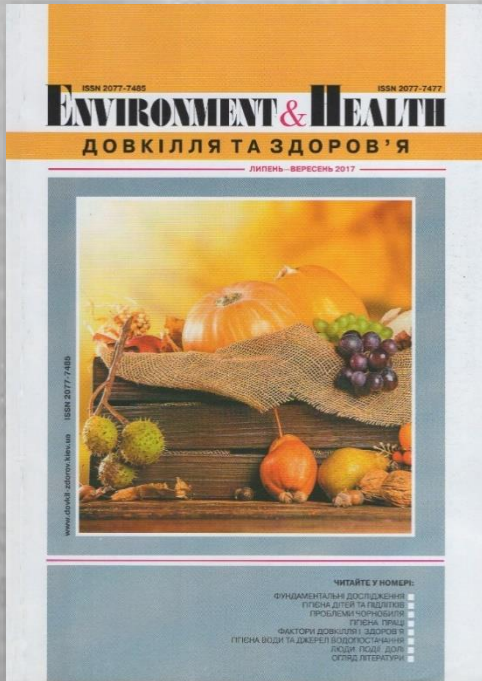
У виданні зібрано та узагальнено результати наукового аналізу даних про наслідки Чорнобильської катастрофи та радіаційного впливу на здоров'я дітей і підлітків, описано результати епідеміологічних та клініко-лабораторних спостережень. Розкрито такі аспекти медичної радіології, як стан здоров'я дітей, що проживають у зоні тривалого впливу малих доз опромінення, функціональний стан гіпофізарно-надниркової системи у вищезазначених пацієнтів, особливості ураження гіпофізарно-тіреоїдної системи у радіаційно постраждалих дітей тощо.

Хоменко І. М. Стан протирадіаційного захисту постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи у радіоактивно забруднених регіонах / І. М. Хоменко // Довкілля та здоров'я. – 2011. – № 2. – С. 51–55.

На основі статистичних даних проаналізовано ступінь виконання Загальнодержавної програми подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2006–2010 рр. Проведено оцінку ефективності запланованих та здійснених протирадіаційних заходів за цей період. Розглянуто сферу дії законодавчих актів України щодо здійснення протирадіаційних заходів для захисту жителів і стан їх виконання. Основою для дослідження стало соціологічне опитування з використанням експертних оцінок.

Прохорова Є. М. Медичні наслідки у нащадків батьків, опромінених радіоїодом у результаті аварії на ЧАЕС / Є. М. Прохорова, Н. П. Атаманюк, В. В. Тально // Довкілля та здоров'я. – 2017. – № 3. – С. 66–71.

Авторами статті обговорюються питання виникнення порушень в організмі нащадків опромінених батьків в результаті дії радіоактивного йоду внаслідок аварії на ЧАЕС. На основі глибокого аналізу причин, які викликають певні порушення, зроблено висновок про спірність і неоднозначність і навіть парадоксальність отриманих результатів, особливо тих, що стосуються трансгенераційних ефектів опромінення. Вчені вважають, що дані дослідження потребують глибшого вивчення і аналізу у співставленні з клінічними змінами.

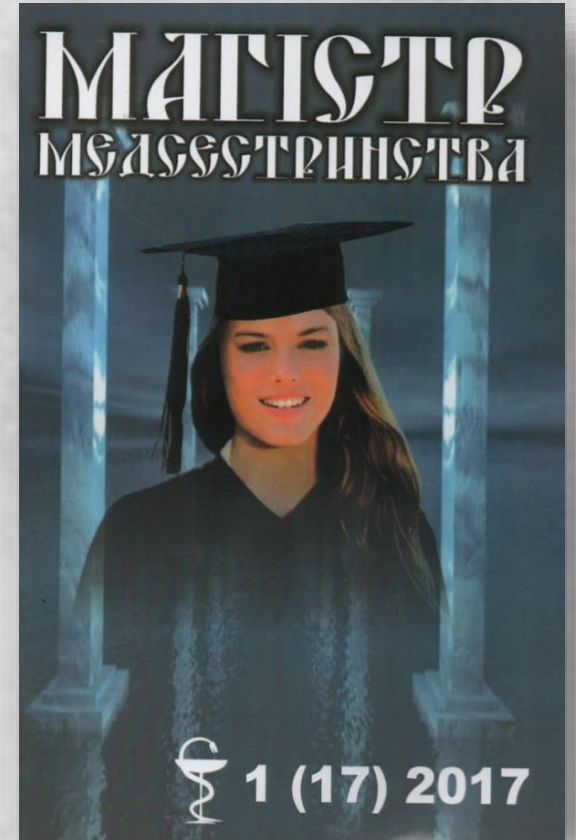
Аналіз впливу радіаційного опромінення на розвиток непухлинної захворюваності в осіб, евакуйованих у дитячому і підлітковому віці із 30-кілометрової зони ЧАЕС // Довкілля та здоров'я. – 2017. – № 3. – С. 39–41.

У статті викладено результати досліджень вчених ДУ «Національного наукового центру радіаційної медицини НАМН України» щодо особливостей непухлинної захворюваності у осіб після аварійного періоду залежно від статі та віку на момент евакуації та у динаміці за 5-річними періодами спостереження 4118 осіб, евакуйованих у дитячому і підлітковому віці із 30-кілометрової зони відчуження ЧАЕС, проведеного після радіаційної катастрофи протягом 1991–2012 років. Аналіз впливу радіаційного опромінення на усе тіло досліджуваних осіб дозволив вченим встановити ймовірнісну залежність розвитку деяких хвороб від дії доз параметрами 0,05-0,37 Гр.

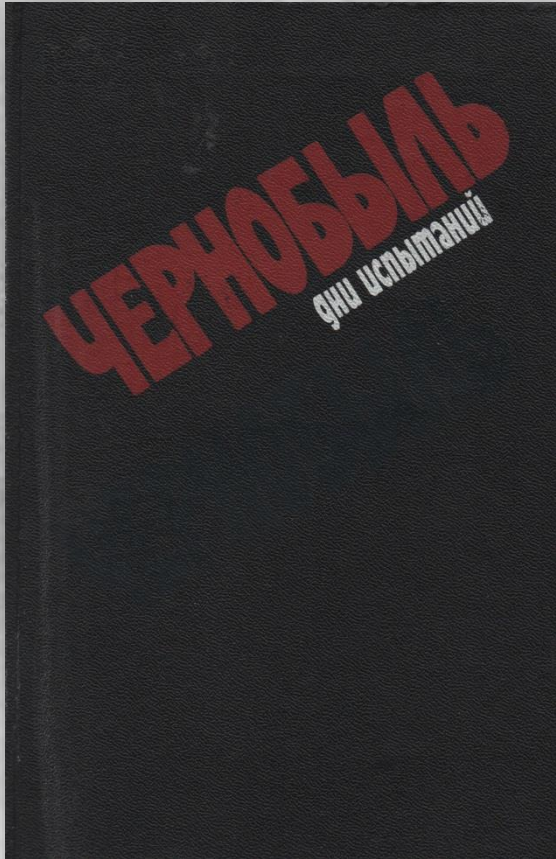

Кальчу С. Л. Чорнобиль – техногенна катастрофа, що стала попередженням для нащадків: до 31 річниці з дня Чорнобильської аварії / С. Л. Кальчу // Магістр медсестринства. – 2017. – № 1. – С. 7–13.

У статті розглянуто причини і масштаб Чорнобильської катастрофи, розкрито вплив великих доз ядерного опромінення на здоров'я населення і навколишнє середовище. Надано аналіз на основі статистичних даних первинних і вторинних наслідків аварії з екологічних та медичних аспектів. Як приклад для молодого покоління медиків наведено роль особистих моральних якостей ліквідаторів і медичного персоналу під час усунення наслідків Чорнобильської аварії у перші дні проведення спеціальних заходів. Наприкінці автор приводить можливі безпечні джерела енергії для потреб людства.

Сторінками художньої літератури

84 (4Укр)6

Ч

Чернобыль. Дни испытаний : книга свидетельств / сост. В. Г. Шкода. – Киев : Радянський письменник, 1988. – 509 с.

У виданні представлено зібрання документальних, публіцистичних й художніх творів письменників і журналістів про наслідки аварії на ЧАЕС, коли величезна сила атома вийшла із-під контролю... Усі матеріали висвітлюються у деталізованій хронології пам'ятних подій. До видання увійшли прозові і поетичні твори українських літераторів: Бориса Олійника, Володимира Коломійця, Дмитра Павличка, Юрія Щербака та ін.

«...Повне осмислення того, що сталося – справа майбутнього, можливо далекого майбутнього. Жоден письменник або журналіст, незалежно від ступеня його інформованості, не здатний сьогодні осягнути всього. Прийде час, коли Чорнобильська епопея постане перед людством у всій своїй трагічній повноті, у

вдячних життєписах справжніх героїв і в зневажливих характеристиках злочинців, з чиєї вини сталася аварія з такими тяжкими наслідками (їх усіх необхідно назвати поіменно!)... ..Думаю, що для створення такої епопеї необхідні нові підходи, нові літературні форми... А поки наш обов'язок – запропонувати читачеві матеріал документальний, розповіді очевидців, роздуми тих, кому довелося побувати в зоні і в прилеглих до неї районах...»

84(4Укр)6

Щ 61

Щербак Ю. Чернобыль : документальное повествование / Ю. Щербак. – Москва : Советский писатель, 1991. – 464 с.

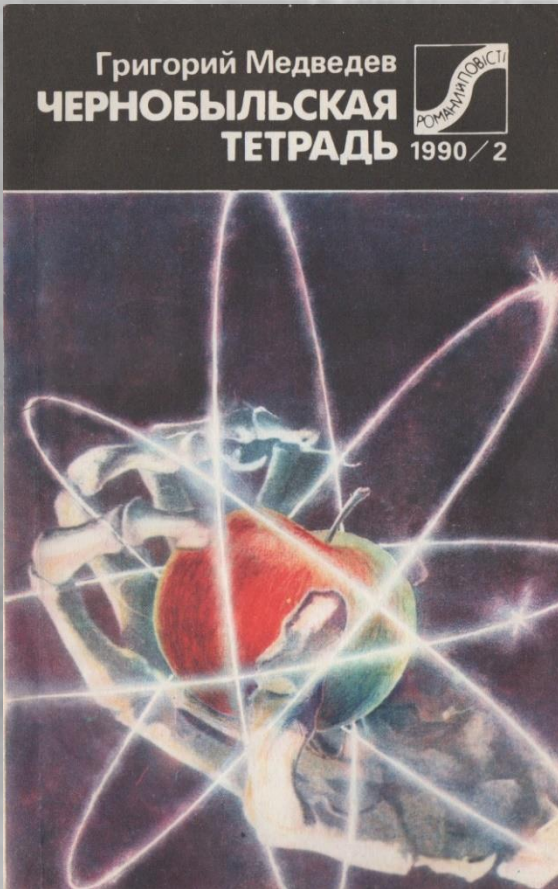
Робота талановитого українського письменника Юрія Щербака присвячена трагедії Чорнобиля 1986 року. За задумом автора документальні хроніки представлено як художнє дослідження аварії 4-го реактора Чорнобильської АЕС.

На основі розповідей вчених, пожежників, медиків, оперативного персоналу та військових вперше реконструйовано картину розвитку аварії, у сюжеті використано багаточисленні невідомі факти трагічних подій.

«...Одними з перших ситуацію, що склалася, об'єктивно оцінили санітарні лікарі... Хоча більшість районних установ Чорнобиля було закрито, однак в маленькому

провінційному будиночку з дерев'яними колонами, що підпирають козирок над ґанком, можна було і на початку травня зустріти людей. Тут розміщувалася Чорнобильська районна санітарно-епідеміологічна станція. Її головний лікар Анатолій Петрович Миколаєнко знав в Чорнобилі кожен будинок, кожен об'єкт в районі. Не дивно – працював вже десять років головним лікарем... Після сигналу тривоги він організував постійний дозиметричний контроль за рівнем радіації, брав участь в евакуації сіл, що потрапили в заражену зону неподалік від Прип'яті, пізніше евакуював рідний Чорнобиль. Вивіз співробітників санітарно-епідеміологічної станції, а сам повернувся в Чорнобиль: треба було вжити всіх заходів для того, щоб в спорожнілому місті не виникли епідемічні захворювання...»

У2

М

Медведев Г. У. Чернобыльская тетрадь : документальная повесть / Г. У. Медведев. – Киев : Дніпро, 1990. – 165 с.

Одна з найвідоміших книг про чорнобильську катастрофу Г. Медведева – інженера-атомника, письменника розповідає про трагічні події в перші години і дні ядерної катастрофи на четвертому енергоблоці Чорнобильської АЕС, про фатальні помилки і героїзм людей в ту трагічну ніч 26 квітня 1986 р. Це свідчення з перших вуст, основане на документах і численних показаннях очевидців, опитаних автором, який був відряджений до Чорнобиля відразу після аварії. Серед героїв книги справжні учасники подій. У повісті описано аварію не тільки з середини, але й наведено сукупність факторів і передумов, які привели нашу країну до 26-го квітня.

«...Володимир Правик голий лежить на похилому ложі під залізним каркасом з лампами. Вся поверхня тіла обпечена, важко розібрати, де вогнем, де радіацією, все злилося. Жахливі набряки зовні і всередині. Розпухлі губи, порожнина рота, язик, стравохід... Ядерний біль нестерпний і нещадний, доводить до шоку і втрати свідомості. Все тіло героя-пожежника переповнив ядерний біль. Раніше кололи морфій та інші наркотики, які на певний час купірували больовий синдром. Правіку і його товаришам зробили внутрішньовенну пересадку кісткового мозку. Внутрішньовенно ж влили екстракт печінки багатьох ембріонів для стимулювання кровотворення. Але смерть не відступала... Все вже було у нього: і агранулоцитоз, і кишковий синдром, і епіляція, і стоматити з важкими набряками і відшаруванням слизової рота... Але Володимир мужньо переносив біль і муки. Цей слов'янський богатыр вижив би, переміг би смерть, якби тільки шкіра не була вбита на всю її глибину...»

84 (4Укр)6

С

Сирота Л. Припятский синдром : роман / Л. Сирота. – Харьков ; Белгород : Клуб семейного досуга, 2016. – 224 с.

На сторінках роману розгортається історія прип'ятчанки Ірини, яку крок за кроком розповідає сама героїня, поринаючи у власні болісні спогади. Жінка відчайдушно намагається врятувати свого сина. Так званий прип'ятський синдром притаманний чиновникам у великих кабінетах – тим, хто вирішує долі чоловіків, жінок і дітей, ліквідаторів, медиків і поетів... Тим, хто без усіляких мук совісті брехав про події на ЧАЕС...

«...Ішемія, гіперплазія щитовидної, ВСД, порушення кровообігу головного мозку, виразковий гастрит, фіброматоз, анемія... Ох-хо-хо!... – з подивом розглядає лікар Ірину. – Так, аварія, звичайно, вплинула на ваш стан... Вам потрібно серйозно займатися своїм здоров'ям...»

Після окуліста і обіду, перепочивши трохи в палаті, Ірина на трамвайчику їде

живописною Пущею-Водицею в дитячий радіологічний диспансер, відвідати Дениса.

У сусідній кімнаті безпристрасна товстуха пояснює Ірині:

– Ви хіба не знаєте, що ми посилаємо за кордон тільки тяжкохворих дітей? ..

Ірина простягнула їй документи. Пробігши їх поглядом, та спантеличено похитала головою:

– Але не таких важких, вибачте ... Тут пишуть, що йому потрібна термінова операція... У нас немає таких коштів... До того ж вони відмовляються приймати дуже важких... Раптом з дитиною щось в дорозі трапиться... або ще що... Ні, ми не можемо вам допомогти!...

– І ви не можете!... А хто може?! – Куди, до кого мені ще звертатися?! Або просто дивитися на страждання і чекати кінця?! – не витримавши, Ірина розплакалася...»

82-2(476)

А

Алексієвич С. Чорнобильська молитва: хроніка майбутнього : роман / С. Алексієвич ; переклад і післямова О. Забужко. – Київ : Комора, 2016. – 288 с.

Робота Нобелівської лауреатки 2015 року, білоруської письменниці Світлани Алексієвич, у форматі художньо-документального роману – спроба розповісти про катастрофу століття великою кількістю голосів. Про подію, яка перевернула світогляд поколінь і зруйнувала мільйони життів.

Роман створено на основі детальних інтерв'ю з очевидцями Чорнобильської трагедії: ліквідаторами та їх сім'ями, потерпілими та вимушеними переселенцями з уражених радіацією регіонів...

«...Це були почуття перших днів... Ми втратили не місто, а ціле життя... Виїхали з дому на третій день... Реактор горів... Запам'яталося, що хтось із знайомих сказав: «Пахне реактором». Непередаваний запах. Але про це все читали в газетах. Перетворили

Чорнобиль в фабрику жахів, а насправді в мультик. А його зрозуміти треба, бо нам із ним жити. Я розповім тільки своє... Свою правду...»

«...Я не була на війні... Але мені це нагадало. Солдати вступали в села і евакуювали людей. Сільські вулиці заповнила воєнна техніка: бронетранспортери, вантажівки під зеленим брезентом, навіть танки. Люди покидали свої хати при солдатах, враження від того було гнітюче, а надто в тих, хто пережив війну. Серце калатало від неземного страху... Нас обдурили. Пообіцяли, що ми за три дні повернемося. Покинули ми дім, лазню, різьблений колодязь, старий сад. Вночі перед від'їздом я вийшла в сад і побачила, як розкрилися квіти. А вранці вони всі впали...»

Матеріали з фонду

Наукової бібліотеки

Підготували:
Серпухова В.
Заговора М.

